

Polish War Veterans
Society of
Marshal J. Piłsudski

Société des Vétérans
Polonais de guerre
du Maréchal J.
Piłsudski

Związek Weteranów Polskich im. Marszałka J. Piłsudskiego
63 Prince Arthur East, Montreal, QC H2X 1B4

Jubileusz 85-cio lecia

Historia ZWP w pigułce (cz. I)

W latach 30-tych ubiegłego wieku, w czasach wielkiego Kryzysu, kiedy prawie wszyscy nasi Rodacy borykali się z głodem, chłodem i brakiem środków do życia, często szukali pomocy w jedynym Polonijnym w tym czasie miejscu jakim był Dom PT „Białego Orła”. Tam spotykano kapitanarezerwy Ludwika Wiktora. Podczas tych spotkań zrodziła się myśl o założeniu Organizacji, która skupiałaby byłych wojskowych Weteranów I Wojny Światowej. Wyłoniła się pierwsza Grupa organizatorów w której skład wchodził: kpt. saperów Ludwik Wiktor, Piotr Budzik, Kazimierz Czapski, Tadeusz Kociszyn, Józef Morganty, Antoni Piątkowski, Stefan Sękowski i Florian Szuszkowski. Do tej grupy dołączyło 22-ch innych Polaków, i w Niedzielę 21 września 1930r. po Mszy Św. ta grupa ludzi zorganizowała pierwsze zebranie założycielskie ZWP, wtedy jeszcze bez patronatu. To zebranie wyłoniło pierwszy zarząd w składzie; prezes kpt. Ludwik Wiktor, wice-prezesa Eugeniusz Michaelis de Henning i Antoni Piątkowski, sekretarz Stanisław Batowski i skarbnik Florian Szuszkowski.

27 września 1931r. Zebranie uchwaliło przystąpienie do Royal Canadian Legion jako samodzielnej 42-giej placówki.

W swojej działalności ZWP kierował się postanowieniem statutu, który mówił; „Celem Związku jest niesienie pomocy swoim członkom i ich rodzinom oraz szerzenie oświaty i wzmacnianie poczucia jedności narodowej.

Związek jest Stowarzyszeniem: apolitycznym, lojalnym wobec nowej Ojczyzny Kanady oraz wiernym historycznym ideałem starej Ojczyzny Polski”.

Józef Piłsudski

Na zebraniu w dniu 22-go maja 1933r. Julian Topolnicki postawił wniosek o dodaniu do nazwy ZWP słów „im. Marszałka Józefa Piłsudskiego”, wniosek uchwalono jednogłośnie i wysłano do Belwederu następujący apel:

„Wodzu,

Dawni Żołnierze Twoi, zgromadzeni tu na dalekiej obczyźnie w Związku Weteranów Polskich w Montrealu, uchwalili jednogłośnie, by zwrócić się do „Twego Ojcowskiego Serca” z pokorą o łaskawe przyjęcie protektoratu nad naszym związkiem.

Równocześnie ślubujemy, że ani odległość, ani długie lata rozłąki nie zdołają wyrwać z naszych serc żołnierskich tej gorącej miłości, jaką żywią dla Ciebie i Ojczyzny byli Twoi żołnierze, że pozostaniemy wierni zawsze naszym zasadom i tradycjom żołnierskim, że godnie będziemy reprezentować imię Polaka na obczyźnie”.

Odpowiedź od Marszałka była szybka, że z radością i zadowoleniem przyjmuje patronat nad ZWP. Następnie przyjęto projekt sztandaru ZWP, który uszyto i wyhaftowano w Warszawie za \$60. Sztandar dotarł do Montrealu 18 marca 1934r w dniu obchodów imienin Marszałka.

13 miesięcy później członkowie ZWP wzięli udział w mszy żałobnej za duszę ŚP Marszałka Józefa Piłsudskiego, który zmarł 12 maja 1935r. Od tego czasu członkowie ZWP co roku biorą udział we mszy św. sprawowanej w intencji naszego Patrona i zmarłych członków naszej organizacji.

Ciąg dalszy artykułu o historii Związku w kolejnym odcinku w następnym biuletynie. - Józef P. Foltyn, Prezes ZWP

Jubileusz 85-cio lecia

Historia ZWP w pigułce (cz. II)

Już przed II Wojną Światową nasi członkowie czynnie wspierają Polskę tworząc Fundusz Obrony Narodowej a w czasie wojny cały czas wspierają Macierz finansowo. Do Montrealu przyjeżdża w czasie IIWŚ wielu Polaków między innymi są wśród nich polscy inżynierowie różnych dziedzin związanych z przemysłem zbrojeniowym są też piloci bombowcy, którzy przylecieli na szkolenia jak również piloci, którzy odbierali samoloty z zakładów Canadair aby dostarczyć je na front, zawsze byli oni otaczani pomocą ZWP.

Wśród Polonii nie zabrakło też ochotników, których organizował **Gen. Br. Duch, Gen. Haller i Gen Sikorski** który gościł w Montrealu trzykrotnie w latach 1941,42 i 43r. a w 1944r **gen. Kazimierz Sosnkowski** przyjechał na stałe do Montrealu.

Już w czasie wojny zaczęto myśleć o własnym domu i 8 lutego 1942r. podjęto odpowiedni wniosek, ale dopiero rok później powołano Komisję Zakupu Domu.

W dniu 11 lutego 1945r. Przewodniczący Komisji Marcin Furman ogłosił, że został zakupiony dom przy ul. Prince Arthur 57 za kwotę \$42,500, (\$16,500 gotówką a reszta w rocznych spłatach) ale zawsze brakowało pełnej kwoty więc zwracano się do swoich członków o wsparcie. Na początek członkowie zebrali kwotę \$7,925 a później jeszcze \$23,000 co pozwoliło na szybsze spłacenie swojej hipoteki.

Otwarcie Domu ZWP – 1 czerwca 1946r.

Cztery lata później pożar strawił część Domu ZWP, w pożarze spłonął pierwszy Sztandar ZWP, który był wykonany w Polsce, zniszczeniu uległa też część biblioteki, ale dzięki ubezpieczeniu można było przystąpić niemalże natychmiast do odbudowy. Drugi sztandar ZWP im.MJP poświęcił proboszcz parafii MBCz. Wielebny Ojciec Fryderyk Bałdyga a został wręczony przez Generała Broni Kazimierza Sosnkowskiego.

Po odbudowie z pożaru w 1950r. w domu ZWP swoje miejsce znalazło wiele polonijnych organizacji, takich jak KPK, SPK koło nr7, Stowarzyszenie Techników Polskich, koło b. Żołnierzy AK, Stowarzyszenie Lotników Polskich skrzydło 310 „Wilno”, chór „Lachmana” a nawet Polska Szkoła. Dzięki odbudowie ZWP stał się również właścicielem lokali, które można było wynajmować za odpłatą co pozwoliło ZWP stać się również organizacją niezależną finansowo, można było także pomagać finansowo innym polonijnym organizacjom. Związek pomagał także nowo przybyłym swoim członkom, weteranom II Wojny Światowej wypłacaniem różnego rodzaju zapomóg, co było bardzo potrzebne i pomocne w tamtych czasach.

Gośćmi ZWP byli, oprócz już wcześniej wspomnianych Generałów, **Pani Dr Wanda Piłsudska** córka Marszałka, którą powitał ówczesny prezes p. Jan Basik, prezes KPK p. Jerzy Rawicz i przedstawiciel rządu RP na Quebec p. Waldemar Romanowski. Oczywiście gości było o wiele więcej, ale trudno to wszystko zmieścić w takim skrócie i tak małym skrawku papieru.

W bardzo olbrzymim skrócie, opierając się na opracowaniu Pana Zbigniewa Małeckiego próbowałem opisać jak powstała ta organizacja, która już od 85 –ciu lat służy Polonii, wspierająca w różnej formie polonijne organizacje.

- Jozef P. Foltyn, Prezes ZWP